

про необхідність запровадження політехнічного навчання. У статті Закону «Про зміцнення зв'язку школи з життям і про дальший розвиток системи народної освіти в СРСР» зазначалось, що в першу чергу буде реорганізовано 4113 середніх шкіл (64 % від їх загальної кількості), які мали всі необхідні умови для впровадження виробничого навчання учнів.

Відтак розпочався процес шукання найконкретніших і найдоцільніших форм здійснення політехнізації школи, враховуючи умови виробничого оточення, вимоги розвитку економіки, особливості місцевості тощо. Розв'язання завдання політехнізації шкіл вбачалося в зміні форм організації дитячого колективу, перед яким постали нові завдання і вимоги.

З'ясовано, що однією з форм організації дитячого колективу була реорганізація осередків юних піонерів, які були в кожній школі. Рада бази ЮП поділялася на сектори, які набирали добровільні бригади, що давало цілковиту можливість працювати в бажаному секторі. Сектори були диференційовані таким чином: культурний (книгозбірня, газети, масова клубна робота); санітарний; господарчий, який дбав про шкільне господарство; академічний (відповідав за відвідування уроків, виробничої практики); і сектор зв'язку з виробництвом. Така організація дитячих колективів об'єднувала роботу учнів у загально-шкільному масштабі.

Кожну групу пропонувалось розділити на ланки-бригади по 5-6 учнів, які організовувались за принципом: слабший і сильніший учень, хлопчики і дівчатка перемішано. На уроці, в гуртковій роботі чи то на виробничій практиці ланка працювала колективно.

Встановлено, що участь у гуртковій роботі була однією з дієвих форм організації дитячого колективу. Так, наприклад у Павлівській середній школі було понад 20 політехнічних гуртків, куди залучилися учні 5-7 класів (гурток садівників, шовківників, слюсарів-моделістів, гурток електромеханіків та ін.), де можна було визначити можливості й вподобання кожного учня. Ураховуючи ті нахили, що виявлялися і закріплювалися в гуртковій роботі, учнів старших класів прикріплювали до кращих виробничників, хороших майстрів своєї справи для проходження виробничого навчання в порядку індивідуального і групового учеництва. Індивідуальна і групова робота як форма організації дитячого колективу здійснювалася головним чином в дні літніх канікул, поєднуючись з виробничою працею.

РОЗВИТОК ШКІЛ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН У КОНТЕКСТІ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УРСР (50 – 60-ТІ РОКИ ХХ СТ.)

С. М. Шевченко, к. пед. н.

На сучасному етапі суспільного розвитку Українська держава гарантує рівні права для всіх національностей, які проживають на її теренах. Розроблена протягом років незалежності концепція етнонаціональної політики,

що знайшла відображення в Законі «Про національні меншини в Україні» (1992), Конституції України (1996), є основою для забезпечення прав та інтересів національних спільнот. У ході дослідження *встановлено*, що складність розв'язання означеної проблеми зумовлюється не лише необхідністю подолання важких політичних, соціально-психологічних, мовно-культурних та інших наслідків деформації етнонаціональної сфери в минулому. Важливим завданням державотворення є забезпечення сприятливих умов для подальшого розвитку етнічних груп в Україні й у цьому контексті – шкіл національних меншин. Аналіз досліджень із проблеми розвитку шкіл національних меншин засвідчує, що питання організації цих навчальних закладів давно цікавили дослідників. Саме на середину 20-х – початок 30-х років ХХ ст. припадає розквіт національно-культурного будівництва, розбудова мережі культурно-освітніх установ.

З'ясовано, що в розглядуваний період збільшувалася кількість шкіл з російською мовою навчання і зменшувалася – шкіл національних меншин: у 1950/51 н. р. в Україні функціонувало 29025 шкіл, з них 26067 – з українською мовою навчання; 2632 – російською; 166 – молдавською; 101 – угорською; 13 – румунською; 1 – татарською та 39 шкіл з двома, трьома мовами навчання. На кінець 1966/67 н. р. в УРСР налічувалося 28977 шкіл: 23510 – з українською мовою навчання; 4723 – російською; 124 – молдавською; 73 – угорською; 2 – з польською та двома мовами навчання: українська і російська, угорська і російська, молдавська і російська та ін. Однією з особливостей розвитку шкіл національних меншин в УРСР було те, що у школах з російською мовою навчання, зокрема в початкових і середніх, сільських і міських, двомовних і тримовних та школах-інтернатах мали право навчатися всі бажаючі. У них здобували знання діти різних національностей: білоруси, євреї, болгари, молдавани й гагаузи тощо. На відміну від школи з російською мовою навчання у школах з молдавською, угорською та польською мовами викладання навчалися лише діти молдаван, угорців і поляків.

Доведено, що через велику чисельність російської національної меншини в УРСР у 50-60-ті роки відкривалися школи з російською мовою навчання по всій Україні. У цей період функціонували навчальні заклади таких типів: школи робітничої й сільської молоді, роздільні і спільні, змішані (двомовні та тримовні школи), денні середні школи, вечірні (змінні) й заочні середні школи працюючої молоді; школи-інтернати, спеціальні школи-інтернати для дітей з вадами фізичного і розумового розвитку; технікуми та інші середні й вищі навчальні заклади. Зовнішня диференціація організації шкільної освіти ґрунтувалася не на здібностях і нахилах учнів, а на їхній приналежності передусім до певної статі чи національності.

Показано, що освіта національних меншин у 50-60-ті роки декларувалася на рівності здобуття знань, умінь і навичок, гарантуванні вільного розвитку національних мов і культур, забезпеченні потреб етнічних меншин навчальною та методичною літературою.